

פרשת וישלח

מאוסף של כמה דברי תורה קטנים אבל מעוררי סערות אצלי במוח שניתנו במהלך הערב הזה ב"שבת יחד" של שכטר – יצרתי את מה שיש לי להגיד:

פרשת וישלח מתחילה עם המהלך שמביא לפגישה המחודשת של יעקב ועשיו. הוא מחלק את המשפחה שלו לשני מחנות, ובלילה נלחם עם המלאך, ובעקבות המאבק עם המלאך, שמו משתנה מ"יעקב" ל"ישראל" כי "שרית עם מלאכים ואנשים ותוכל" (בראשית ל"ב/כ"ט).

אני לא יודע מה באמת יעקב עבר באותו לילה. הפרשנות שלי (ללא הסתמכות על אף מקור אחר) היא שהוא באמת נלחם עם מישהו שם, אבל לגבי מי זה בדיוק היה – על זה אפשר להתווכח. אנשים נלחמים בתקופות שונות מול כוחות מאוד אפלים, או מול אתגרים שמוצבים מולם כדי לפתח אותם, או כנגד החולשות שלהם או האפלה שבתוכם. כל אחת מהאופציות האלה יכולה להיות המתאימה בעניין הזה, כי מה שחשוב בסופו של דבר הוא שיעקב שרד את המאבק הזה, ויצא ממנו אדם אחר. אמר כבר שלום חנוך "תמיד הכי חשוב לפני עלות השחר" – יעקב, המפוחד, הנגרר (אחרי עשיו, אחרי אמא שלו, אחרי לבן, אחרי אלוהים יודע מי עוד), נאלץ להילחם עם מה-שזה-לא-יהיה, וניצח אותו, ושמו שונה לישראל – זה שמסוגל לעמוד באתגרים שמציבים לו אלוהים ואנשים. כבר בסיפור בריאת האדם הובהר שלשמות יש חשיבות מאוד גדולה, יש להם כוח משלהם שיוצר מציאות, והמציאות שיצר השם החדש של יעקב הוא של בן אדם אקטיבי, מחליט, מנהיג, והוא (ולא קודמיו) זה שבאמת היווה את השורש של עם ישראל. עד אליו הייתה רק משפחה אחת – "בית אברהם", או "בית יצחק". בית יעקב – זה כבר שבט, שהופך לעם. אבל צריך גם להזכיר שבניגוד לאברהם (ששינה את שמו מאברם – והשם הראשון לא הוזכר יותר), ושרה (ששינתה את שמה משרי, וגם שמה הקודם לא מוזכר יותר) – יעקב דווקא שומר על שמו הקודם. אמנם העם הוא עם ישראל, אבל הבית הוא בית יעקב. ולמה זה חשוב? כי אני מניח שיעקב קצת מתחרט על מה שהיה לפני אותו מאבק עם המלאך, ואני מניח שהוא גם גאה על השינוי שעבר. אבל ההתפייסות עם עצמו יכולה להגיע רק אם הוא זוכר את העבר ולומד ממנו. אם היה מוחק אותו (כמו שעשה אברהם למשל) – הסליחה לעצמו לא הייתה אמיתית, היא לא הייתה שלמה באמת.

והדבר האחרון שאני רוצה להגיד: אני חוזר שוב לשלום חנוך – "תמיד הכי חשוב לפני עלות השחר". אנחנו עכשיו בתקופה די חשוכה, של מאבק על איך היהדות נראית, ועל מי מייצג אותה – אם בכלל צריך להיות מישהו ספציפי כזה. יעקב נלחם במלאך בשעה החשוכה ביותר שלו, וניצח אותו. אבל צריך לחשוב על זה שליעקב היה איזה שהוא כוח בתוכו עוד לפני המאבק הזה, שפשוט היה רדום. הכוח הזה היה מה שאפשר את הניצחון של יעקב על המלאך, ואם הוא לא היה קיים מלכתחילה – יעקב לא היה מנצח. אז כמו שאמרתי – אנחנו עכשיו בתקופה של מאבק על הפנים של היהדות, ואני באמת חושב שמכון שכטר – הוא אחד הכוחות שבזכותם בסופו של דבר – היהדות תיתפש כדת פתוחה, מקבלת, אוהבת, ולא נוקשה ומרחיקה.

בסוף – עוד יעלה השחר – ואנחנו נהיה גדולים יותר מעצמנו, חכמים וחזקים הרבה יותר.

שבת שלום.